

**Міністерство освіти і науки України
Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського**

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД І СУЧАСНІСТЬ

**Матеріали
XXIX наукової конференції
здобувачів вищої освіти**

Випуск 44

Одеса – 2023

УДК: 001:005.745

I – 90

Збірник містить тези доповідей окремих учасників
XXIX наукової конференції здобувачів вищої освіти
«Історичний досвід і сучасність».

Редакційна колегія збірника:

Богданова І. М., доктор педагогічних наук, професор,
Букач В. М., кандидат історичних наук, приват-професор,
Наумкіна С. М., доктор політичних наук, професор,
Сокаль М. А., кандидат філологічних наук, доцент,
Сухотеріна Л. І., доктор історичних наук, професор.

Відповідальний редактор – Букач В. М.

Друкується за рішенням Вченої ради Південноукраїнського
національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського
від 25 травня 2023 року, протокол № 12.

(С) Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського (м. Одеса), 2023.

(С) Букач В. М., упорядник, 2023.

4. Эрн В. Сковорода: жизнь и учение. Москва: Тов. тип.
А. И. Мамонтова, 1912. 345 с. // https://royallib.com/book/ern_vladimir/grigoriy_savvich_skovoroda_gizn_i_uchenie.html

ФІЛОСОФІЯ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ ТА ДАОСИЗМ

Акулов О.

Григорій Сковорода – український філософ, поет та педагог, чие ім'я дуже відоме далеко за межами України.. Філософія цієї видатної людини дуже різностороння, але серед цієї різноманітності виділяються високі ідеали свободи, особистого шляху людини, єдності зі всесвітом та істини.

Філософ вважав, що наше життя є безперервним шляхом, який подібний до моря чи океану. [3, с. 198]

Цікаво те, що асоціація з водою є й в даосизмі: «Найвища досконалість подібна до води. Вода приносить користь усім істотам та не бореться (з ними)». [1, с. 24]

Григорій Сковорода розглянув у своїх працях ідею шляху. Ця сама концепція у даосизмі називається Дао (шлях – у пер. з кит.). Даосизм називає Дао досконалістю за його якості. Всі живучі на планеті – це «плавці» в океані.

Однією з найважливіших ідей мандрівного філософа є свобода. Свобода – осмислений вибір, жест сильної волі та готовності битися за власне щастя. Григорій Сковорода вважав, що матеріальні блага не є щось цінне у порівнянні зі свободою. [4] У даосизмі: «Цілковитомудрий дає змогу народу жити (його) власним життям». [1, с. 21] Людина не може жити без свободи, у неї повинен бути простір, де вона може почуватися вільно.

Проте важливим аспектом у житті є також відчуття міри: «Хіба простір між небом та землею не схожий на ковальські міхи? Чим більше там порожнечі, тим більше (вони) діють, чим більше сили руху, тим більше (з

них) виходить повітря». [1, с. 21] Це значить, що людина повинна жити унормовано, бо, як і повітря, так вона й видмухає все життя, невстигши пожити...

Г. Сковорода висловив схожу до даосизму ідею щодо єдності зі Всесвітом: «...Хто зрозумів, той і залюбився і сам взаємно любим став і єдиний із ним є ...А той, що пізнав нетлінну людину, не вмирає, і смерть над ним не володіє». [2, с. 186]

Даосизм бачить життя людини як шлях, вдачність якого пов'язана з гармонією зі світом. Людина лише частина цілого, вона вмурована у процеси світу з самого народження: «Дао приховане [від нас] та не має імені. Але тільки воно здібно допомогти [всім створінням] та привести їх до досконалості». [1, с. 57]

Аналізуючи твори Г. С. Сковороди, спадає на думку, що людина має власну вільну волю, може навіть піти й проти світового порядку, але наслідки для неї будуть невтішні. Життя людини бачиться як процес спільної гармонії з Богом. Бог же – як посібник до людського життя, важлива деталь, яка може вилікувати його суть, якщо людина (вона і є елементом) погодиться крокувати істинною дорогою, дорогою правди, волі та щастя.

Першочерговим є пізнання себе. Щоб знайти власну істину, та ще й таку, яка буде в гармонії з Богом, він же Дао (за даосизмом) – справа нелегка. Перший крок – почати розуміти власну натуру, природу власного ядра, яке й буде вести вперед: «Той, що знає людей – розсудливий. Той, хто знає себе – просвітлений». [1, с. 49] Це дуже тонка ідея, полягає вона в тому, що кожна людина унікальна, в кожній є природні задатки, які не виправиш. Вони просто є та й все. До них треба пристосовуватися та будувати нове, вдале «Я», озираючись на них.

Проте людина має усвідомлювати реальність того, що «зрозуміла», бо інколи вона може лише думати, що зрозуміла, коли ж насправді – ні: «...але

чи мало є такого, що дитина бачить у сутінках, чого й не бувало? Та ж світло, засяявши, всі привиддя знищує». [2, с. 180]

Таке дивне відчуття починає оволодівати людиною після зрозуміння схожості вчень даосизму та ідей Григорія Сковороди. Ніби все залежить від тебе, але є частина, що від тебе ніколи не буде залежати – твоя природа. Це і є гармонія активного Ян та пасивного Інь, які в цьому прикладі втілені в образі того що залежить і не залежить, де дієш ти, а де діє світ. Всесвіт народив філософа без географічних координат, того, що між заходом та сходом – Григорія Сковороду. Його вчення буде жити вічно, але воно – між строк, незримо: «Коли дао виходить із роту, воно прісне, не має смаку. Воно невидиме і його не можна почути. У дії ж воно невичерпне». [1, с. 51]

-
1. Лао-Цзи. Дао де цзин. Санкт-Петербург: АЗБУКА, 2014. 137 с.
 2. Сковорода Г. С. Наркіс. Розмова про те: пізнай себе. *Твори у двох томах*. Т. 1. Київ: Обереги, 2005. С. 151 - 188.
 3. Сковорода Г. С. Убогій жайворонок. *Вибрані твори в двох томах*. Т. 1. Київ: Дніпро, 1972. С. 198 - 222.
 4. Сковорода Г. С. DE LIBERTATE. *Вибрані твори в двох томах*. Т.1. Київ: Дніпро, 1972. С. 143.

ГУМАНІСТИЧНІ ІДЕЇ В. СУХОМЛИНСЬКОГО СКРІЗЬ ПРИЗМУ СУЧАСНОСТІ

Паскаль А.

Розвиваючи свою педагогічну систему, деякою мірою Василь Сухомлинський був близький до положень, викладених в творах відомого польського педагога, казкаря і лікаря Януша Корчака (Генріха Гольдшмідта).

Педагог намагався знайти з дитиною спільний духовний інтерес, таку діяльність, щоб дитина відчула в ньому «людину і потяглась до людського». [8, с. 305] Особисту дружбу він вважав «задоволенням потреби в людині»,